

DEN RYSKA VÄNSKAPSOFFENSIVEN

BERGET har fött en råtta och Genève en anda. Den anda som efter många år av kallt krig skulle förbereda den fredliga samlevnaden mellan det västliga och östliga maktblocket har inställt sig. Det ryska leendet har fått en anstrykning av forcerad hjärtlighet.

Som allt stort har detta inte skett plötsligt, utan långsamt arbetat sig fram under de senaste åren. Många händelser tyda nämligen på att ryssarna under de två senaste åren gjort betydande eftergifter och befinna sig på återtåg på den internationella politikens område för att verkligen visa sin goda vilja. Påstår man.

Det kan därför vara skäl i att se litet närmare på några av de politiska händelser som skulle ge belägg för den ryska viljan till eftergifter och samförstånd.

Vapenstilleståndet i Korea i juli 1953 kom utan tvivel som en stor lättnad för den västliga världen. Det berörde emellertid Sovjetunionen endast indirekt. Kriget hade förts med nordkoreanska och kinesiska trupper. Sovjet deltog endast ekonomiskt med insats av vapen och förråd, främst flygplan och stridsvagnar. Det är känt att denna vapenproduktion belastade den ryska industrien i betydande utsträckning. Särskilt gällde detta stridsvagnsproduktionen, som skedde på bekostnad av traktors-, lokomotiv- och liknande tung tillverkning. Men å andra sidan hade Sovjet förmånen att få pröva sina stridsvagnar och sina Mig-plan i strid. Särskilt med tanke på den belastning som kriget utgjorde för Västmakterna synes detta utan tvivel ha varit till mera förmån än nackdel för Sovjetunionen. Att Sovjet trots allt drog sig tillbaka berodde sannolikt på energiska påtryckningar från Kina, för vilket kriget hade förorsakat stora bekymmer mitt uppe i den nya kommunistregimens konsoliderings- och återuppbyggnadsperiod. Här kan man alltså tala om en verklig eftergift från Sovjets sida, men inte gentemot Västmakterna utan mot Kina.

Stilleståndet var inte heller inledningen till någon allmän pacifieringsperiod. Ty strax därpå intensifierades kriget i Indokina, vilket ledde till att Frankrike ytterligare försvagades ekonomiskt och

förlorade sin politiska prestige som kolonialmakt, medan Förenta Staterna fick öka sina leveranser av vapen och förråd. Sovjetunionen inkasserade en betydande vinst.

Medan kriget ännu rasade i Indokina inledde Sovjet försök att förbättra sitt förhållande till Jugoslavien. De tidigare högst irriterande gränsintermezzona upphörde plötsligt. — Samtidigt gav Sovjetunionen officiellt avkall på sina krav på visst turkiskt territorium och ingick ett fördrag med landet om att gemensamt utnyttja några vattenreservoarer vid gränsen. Avsikten med dessa fredsälskande handlingar var tämligen uppenbar: att försvaga balkanpakten. Någon eftergift åt Väster innebar det inte.

Det var först vid Genèvekonferensen i juli 1954 som stämningen vid förhandlingsbordet uppenbarligen började lätta. Östblocket erbjöd påtagliga eftergifter i Indokinafrågan. Det var emellertid inte Sovjetunionen som gjorde någon eftergift. Det var i stället Kina som det gick ut över. Kina fick nöja sig med en delning av Indokina efter känt koreanskt mönster. Förmodligen räknade man dock från östsidan med att Sydvietnam efter några år skulle befinna sig i ett sådant politiskt tillstånd att det lätt skulle kunna annekteras av det kinesiska blocket.

Frankrike hade emellertid knappast fått stillestånd i Indokina, förrän oron i Nordafrika blossade upp. Stilleståndet resulterade sålunda endast i att oroshärden förflyttades från Ostasien och lämnade Kina i fred, för att i stället placeras in på Frankrikes egna knutar. Alltså en fredsgest som på nytt var till fördel för Östblocket.

Normaliserandet av Sovjets förhållande till Jugoslavien fortsatte under 1955 och tog sig uttryck i det famösa statsbesöket i Belgrad, varigenom de sovjetiska ledarna förödmjukade sig att själva resa till Jugoslavien för att uppvakta sin tidigare dödsfiende Tito. Resultatet blev att balkanpakten fick en allvarlig knäck. Misstron mot Jugoslavien blev med ens akut i väster, särskilt i Grekland och Turkiet. Försoningsgesten ledde med andra ord till att Västerens politiska front försvagades. En ny vinst för Sovjet.

Statsfördraget med Österrike blev nästa stora politiska framgång. Propagandamässigt gav det på ytan intryck av en ny försonlig inställning från rysk sida. Realpolitiskt vann Sovjet att Västmakternas framskjutna militära positioner drog tillbaka, vilket var en betydligt större vinst än den förlust, som uppstod genom att dess egna trupper drog tillbaka. Uppgivandet av det besatta österrikiska territoriet bör heller inte ha inneburit någon större uppoffring. Dels

hade ryssarna icke infört något kommunistiskt system i området, dels kompenserade de sig ekonomiskt genom leveransfördrag om bl. a. olja.

Genèvekonferensen i juli 1955, där vänligheten och kordialiteten i umgängeston nådde hittills oanad höjd, ledde inte till några realpolitiska resultat. Visserligen skapades ett nytt politiskt-metafysiskt begrepp, »Genèveandan», som är till intet förpliktande, men som utgör ett stort plus för ryssarna i propagandakriget. I den tyska återföreningsfrågan höll Sovjet obönhörligt fast vid status quo och sammankopplade den definitivt med frågan om ett säkerhetssystem, vilket innebär att Tysklands enande skjutits på framtiden för en lång tid framåt.

Ingenting tyder sålunda på att Sovjet tänker överge Östtyskland. Tvärt om talar ett flertal fakta för att området tills vidare kommer att behållas i östgemenskapen. Främst bör man nämligen erinra sig att den östtyska industrien, särskilt maskinindustrien är av mycket stor betydelse för hela Östblocket. Vidare har Sovjet infört ett kommunistiskt system i Östtyskland. Ett prisgivande av området skulle därför lätt leda till oro inom de övriga satellitstaterna. Slutligen kan landet tjäna som politisk operationsbas mot Västtyskland. — Det diplomatiska spel, som ryssarna fört efter sommarkonferensen, i vilket ett nytt sovjet-östtyskt fördrag spelar stor roll, ger också belegg för att man ej bör räkna med någon nära förestående tysk återförening.

Den sovjetiska reaktionen på Eisenhowers förslag om ömsesidig flygkontroll visade icke heller något tillmötesgående i sak, även om förhandlingstonen var påfallande vänlig.

Som en ny fredsgest kom emellertid det plötsliga beskedet om att ryssarna vore villiga att återlämna Porkala. I väster torde man dock vara tämligen enig om att detta återtåg icke har någon större militär betydelse med tanke på det förändrade läge som utvecklingen på flyg- och atomområdet fört med sig. För Sovjet har det emellertid medfört ett stort propagandamässigt goodwillvärde.

Samtidigt med den stora vänskapsoffensiven från öster ske andra märkliga ting på olika platser i världen.

Oron i Nordafrika har stegrats. Man vet att araberna förses med vapen från östblocksländerna. En öppen fråga från franskt presshåll, hur ryssarna ställde sig till insurgenterna, har besvarats av Krusjtjev med att man visserligen betraktar det nordafrikanska spörsmålet som en fransk angelägenhet, men att det inte är någon

hemlighet att Sovjet alltid ivrat för kolonialfolkens frigörelse. Slut-satsen vem som står bakom oron ligger nära till hands.

Vapenleveranserna till Egypten äro också belysande. Därtill kommer att Sovjet nyligen aktiverat sina diplomatiska förbindelser med Jemen samtidigt som dess libanesiska handelspolitik blivit intensivare. Allt tyder på att ryssarna äro i full färd med att återuppliva sin mellersta-östern-politik.

Besinnar man samtidigt, att Cypernfrågan politiskt sett försvagat den västerländska fronten genom att ställa engelska, grekiska och turkiska intressen i harnesk mot varandra, inser man lätt att Västerens ställning i Mellersta Östern kommit i ett allvarligt läge.

Även längre bort, i Fjärran Östern, har den politiska utvecklingen tagit en för Sovjet gynnsam vändning. Vid valen till den konstituerande nationalförsamlingen i Indonesien visade det sig, att Indonesien nu har världens största kommunistiska parti utanför Östblocket.

Man kan knappast undgå att få intryck av att dessa skenbart sambandslösa händelser likväl äro föremål för en viss samordning.

Det politiska klimatet har sålunda blivit något svalare sedan sommarens Genèvemöte. Vid det utrikesministermöte, som inleddes i slutet av oktober i Genève för att behandla Tysklandsfrågan, den europeiska säkerheten och förbindelserna mellan öst och väst, har det ej heller talats så mycket om sommarens vänliga anda. Vad som hittills kommit fram är så gott som enbart en bekräftelse på oförenligheten i de västliga och östliga ståndpunkterna.

Trots allt torde vänskapsattityden från öster icke vara övergiven. Man kan räkna med att den vid lämplig tidpunkt kan ta förnyad fart. På det kulturella och tekniskt-vetenskapliga området är den för övrigt ännu i full gång.

Att ryssarna vid olika tillfällen använda sig av det politiska instrument, som en vänskapsattityd innebär, är i och för sig inget märkligt, när man betraktar deras militära och ekonomiska situation. De äro utan tvivel medvetna om sin svaghet på dessa båda områden. De böra räkna med, att de komma att förlora ett krig som börjar i dag, särskilt med tanke på underlägsenhet i atomvapen och på grund av Västerens högst betydande överlägsenhet i industriell produktion. Men ryssarna äro också starkt medvetna om sin växande styrka och sin snabba frammarsch på flera industriella områden. Vad man därför behöver just nu är tid, en relativt lugn fredsperiod för att stärka sin ekonomiska och militära position i avsikt att ge eftertryck åt sina krav längre fram.

Den ryska vänskapsoffensiven

För västerländska bedömare måste det alltid stå klart, att den sovjetiska bolsjevismens förespråkare aldrig givit avkall på sina krav att det västerländska samhället på ett eller annat sätt måste besegras och omvandlas efter kommunistiskt mönster. Det är därför som man bör ställa sig skeptisk mot den nya ryska »charm- och vänskapsoffensiven» och fråga sig, om den i grund och botten inte bara är en »sol- och våroffensiv».
